

Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

18 października 2022

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej opublikowało dokument „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”.

Mają one ułatwić realizację zadań w ramach wybranych instrumentów terytorialnych podmiotom, które są odpowiedzialne za ich wdrażanie – przede wszystkim partnerstwom jednostek samorządu terytorialnego oraz społecznościom lokalnym.

<https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027>

Do czego służą ZIT-y i RIT-y ?

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) - forma współpracy, w ramach której partnerstwa miast i otaczających je gmin oraz władze województw będą wspólnie przeprowadzać projekty finansowane z Funduszy Europejskich.

Regionalne Inwestycje Terytorialne (RIT) – instrument terytorialnego podejścia do rozwoju regionu realizowany w oparciu o strategię rozwoju lokalnego.

Celem realizacji ZIT-ów i RIT-ów w Polsce jest:

- sprzyjanie rozwojowi współpracy i integracji na obszarach funkcjonalnych miast (szczególnie miast wojewódzkich);
- promowanie partnerskiego modelu współpracy jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych;
- realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i ich obszarów funkcjonalnych (MOF);
- zwiększanie wpływu miast i ich obszarów funkcjonalnych na kształt i sposób realizacji działań na ich obszarze w ramach polityki spójności.

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.

Artykuł 28

Zintegrowany rozwój terytorialny

W przypadku gdy państwo członkowskie wspiera zintegrowany rozwój terytorialny, czyni to w oparciu o strategię rozwoju terytorialnego lub lokalnego w dowolnej z następujących form:

- a) zintegrowane inwestycje terytorialne;
- b) rozwój lokalny kierowany przez społeczność; lub
- c) inne narzędzie terytorialne wspierające inicjatywy opracowane przez państwo członkowskie.**

Realizując strategię rozwoju terytorialnego lub lokalnego w ramach więcej niż jednego Funduszu, państwo członkowskie zapewnia spójność i koordynację między odnośnymi Funduszami.

UMOWA PARTNERSTWA DLA REALIZACJI POLITYKI SPÓJNOŚCI 2021-2027 W POLSCE

8.3 Inne instrumenty terytorialne

- IIT będzie instrumentem dedykowanym obszarom, dla których planowane są działania rewitalizacyjne. W tym przypadku funkcję strategii terytorialnej pełni gminny program rewitalizacji (GPR).
- Realizacja działań w obszarze rewitalizacji będzie możliwa tylko z wykorzystaniem IIT wdrażanego przez pojedyncze gminy w oparciu o GPR.
- **GPR będą obligatoryjnie pełnić funkcję Strategii IIT.**

Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

IIT jest nowym instrumentem terytorialnym, który będzie wdrażany po raz pierwszy w perspektywie 2021-2027. Jest on najbardziej elastycznym spośród instrumentów terytorialnych, umożliwiającym interwencję zarówno w obszarach funkcjonalnych lub problemowych, realizowanych przez partnerstwo JST oraz przez pojedyncze JST, co daje władzom samorządowym możliwość wyboru instrumentów najlepiej odpowiadających w praktyce na potrzeby i możliwości danego obszaru.

IIT będą mogły zostać wykorzystane do realizacji interwencji w ramach każdego z celów polityki spójności, jednakże przede wszystkim powinny zostać ukierunkowane na realizację inwestycji w CP 5. Dedykowanym IIT obszarem tematycznym jest **rewitalizacja**, która będzie mogła być wdrażana wyłącznie poprzez **gminne programy rewitalizacji** pełniące funkcję **strategii IIT**.

Zakres interwencji IIT powinien wynikać ze strategii terytorialnej sporządzonej na potrzeby wdrożenia instrumentu IIT – strategii IIT albo innych dokumentów strategicznych pełniących funkcję strategii IIT – strategii rozwoju ponadlokalnego, gminnego programu rewitalizacji albo strategii rozwoju gminy.

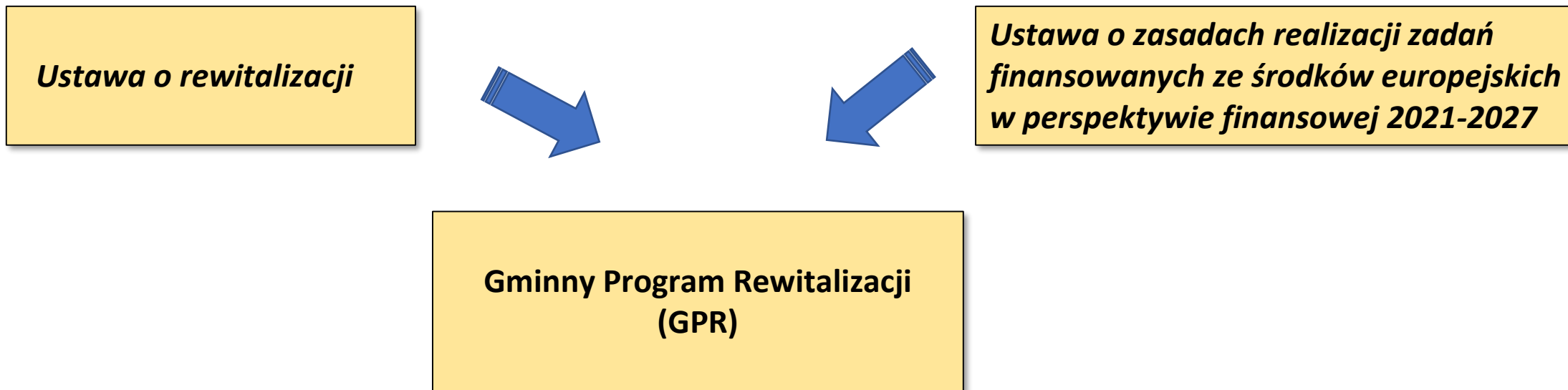
Wdrażanie IIT w obszarze rewitalizacji – Strategia IIT

Zgodnie z art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej (*Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 z dnia 28 kwietnia 2022 r. [\(Dz.U. z 2022 r. poz. 1079\)](#)*) **strategia IIT** określa w szczególności:

1. syntezę diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
2. cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu;
3. listę projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
4. opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem planu działań IIT.

Wdrażanie IIT w obszarze rewitalizacji – GPR jako IIT

GPR będą obligatoryjnie pełnić funkcję strategii IIT w odniesieniu do przewidzianych w nich działań finansowanych ze środków polityki spójności.

Wdrażanie IIT w obszarze rewitalizacji – GPR jako IIT

- Gminny program rewitalizacji jest sporządzany dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w drodze uchwały rady gminy.
- Diagnoza przygotowana jest z wykorzystaniem obiektywnych i weryfikowalnych mierników oraz metod badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań. Do przygotowania diagnozy powinny być wykorzystane najbardziej aktualne dane, którymi gmina dysponuje lub które może pozyskać.
- Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Cechy Gminnego Programu Rewitalizacji

- A. Kompleksowość i podejście zintegrowane
- B. Koncentracja
- C. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych
 - Komplementarność przestrzenna
 - Komplementarność problemowa
 - Komplementarność proceduralno-instytucjonalna
 - Komplementarność międzyokresowa

Wykaz gminnych programów rewitalizacji i opiniowanie GPR

- IZ programem regionalnym prowadzi i na bieżąco aktualizuje wykaz GPR, który jest prowadzony dla wszystkich pozytywnie zaopiniowanych programów.
- W celu wydania opinii i wpisania GPR do wykazu IZ programem regionalnym weryfikuje GPR w zakresie spełnienia wymogów **dotyczących cech i elementów GPR pełniącego funkcję strategii IIT** (wskazanych w podrozdziale 4.1. Zasad)
- Opiniowanie GPR ma miejsce **na wniosek gminy**, przed złożeniem pierwszego projektu rewitalizacyjnego do dofinansowania ze środków polityki spójności i jest dokonywane na podstawie procedury ustanowionej przez IZ programem regionalnym. Opinia dla GPR jest wydawana w trybie art. 36 ust. 4 ustawy wdrożeniowej, tj. na zasadach określonych dla strategii IIT.
 - *Art. 36 pkt 4. Warunkiem realizacji IIT jest opracowanie przez gminę lub powiat lub ich partnerstwo utworzone w jednej z form współpracy jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art.64, art. 74 i art. 84 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz w art. 5 ust. 2, art. 72a, art. 73 i art. 75 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, strategii terytorialnej, o której mowa w art. 29 rozporządzenia ogólnego, zwanej dalej "strategią IIT", oraz jej pozytywne zaopiniowanie w terminie 60 dni od dnia otrzymania przez właściwą instytucję zarządzającą programem - w zakresie możliwości finansowania strategii IIT w ramach tego programu.*
- IZ programem regionalnym **w terminie 60 dni od dnia otrzymania GPR** przedstawia opinię w zakresie możliwości finansowania GPR z programu regionalnego w zakresie możliwości finansowania strategii IIT w ramach tego programu.

Wykaz gminnych programów rewitalizacji i opiniowanie GPR

- Aktualizacja GPR wymaga uzyskania ponownej opinii IZ programem regionalnym i aktualizacji informacji zawartych w wykazie. Gmina przekazując zaktualizowany GPR do ponownego opiniowania ma obowiązek przekazać jego tekst jednolity wraz z wykazem wprowadzonych zmian i/lub wersję w trybie śledzenia zmian.
- Przekazując GPR do opiniowania, gmina zobowiązana jest dostarczyć formę cyfrową mapy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji stanowiącą załącznik do uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Przez formę cyfrową należy rozumieć mapę w wersji wektorowej (np. format SHP, DXF) posiadającą reprezentację geometryczną określoną w obowiązującym państwowym systemie odniesień przestrzennych (np. układ PL-1992 lub PL-2000). Po umieszczeniu GPR w wykazie, mapa zostanie wykorzystana do zasilenia komponentu dotyczącego rewitalizacji w Systemie Informacji Przestrzennej danego województwa.

Wybór projektów rewitalizacyjnych do dofinansowania

- Przez projekt rewitalizacyjny należy rozumieć przedsięwzięcie rewitalizacyjne wskazane w GPR, zgłoszone do objęcia lub objęte dofinansowaniem UE.
- W ramach kryteriów dopuszczających IZ ocenia zgodność projektu z gminnym programem rewitalizacji:
 - a) czy składany projekt rewitalizacyjny wynika z obowiązującego (na dzień składania wniosku o dofinansowanie) GPR;
 - b) czy gminny program rewitalizacji, z którego wynika składany projekt rewitalizacyjny znajduje się w wykazie GPR.
- Ocena spełnienia ww. kryteriów łącznie, jest dokonywana każdorazowo w toku ubiegania się projektu rewitalizacyjnego o dofinansowanie w ramach programów regionalnych. Opis projektu we wniosku o dofinansowanie umożliwia ocenę spełnienia kryteriów.
- Udział gminy przygotowującej GPR pełniący funkcję strategii IIT w wyborze projektów z niego wynikających jest zapewniony przez umieszczenie w nim listy projektów. Lista projektów, zgodnie art. 29 rozporządzenia UE 2021/1060, jest wystarczająca do uznania jej udziału w wyborze projektów do dofinansowania.

Finansowanie projektów rewitalizacyjnych (1)

- Projekty wynikające z GPR wdrażanych jako IIT będą finansowane ze środków programów regionalnych zarówno z EFRR (Cel Polityki 5), jak i EFS+ (w przypadku finansowania komplementarnych działań miękkich w ramach CP4).
- Finansowanie w ramach środków polityki spójności będzie mogło być prowadzone zarówno w oparciu o dotacje, jak i o instrumenty zwrotne. Wsparcie w formie dotacji będzie możliwe w uzasadnionych przypadkach projektów z dominującym wymiarem społecznym, obejmujących budynki użyteczności publicznej czy uwzględniających ochronę dziedzictwa narodowego
- Wsparcie w obszarze rewitalizacji ograniczone będzie przez zasadę „nie czyn poważnych szkód” (DNSH – *do no significant harm*) co oznacza brak możliwości finansowania projektów przewidujących wycinkę drzew i krzewów lub zwiększanie powierzchni nieprzepuszczalnych w miastach (placów, rynków itp.), chyba że udokumentowano zagrożenie z ich strony, np. w wyniku spróchnienia.

Finansowanie projektów rewitalizacyjnych (2)

- W obszarze rewitalizacji nie będą mogły być wspierane również inwestycje w elementy infrastruktury drogowej (w tym parkingi), chyba że stanowią one nieodłączny element większego projektu w obszarze turystyki, kultury i dziedzictwa kulturowego lub fizycznej regeneracji, nie są one dominującym elementem tego projektu, a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych całego projektu. Inwestycje te będą dopuszczalne jedynie jako elementy projektów rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach miejskich.
- Jednocześnie inwestycje dotyczące budowy i przebudowy dróg lub parkingów nie będą prowadzić do zwiększenia ich pojemności lub przepustowości, a także nie będą przyczyniały się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego w miastach.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Zespół ds. rewitalizacji
w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego

Unia Europejska
Fundusz Spójności

